

оподаткування, забезпечення прозорості сплати податків, дегінізація ринку зерна, адаптація податкового законодавства України до законодавства ЄС – це неповний перелік заходів із виведення аграрного сектору вітчизняної економіки із кризової ситуації.

Список використаних джерел:

1. Закон ССРСР от 08.08.1953 г. «О сельскохозяйственном налоге» // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://zakon.law7.ru/>.
2. Комарова І.В. Историчні аспекти оподаткування селянства в Україні // Фінанси України. – 2001. – С. 101.
3. Развитие аграрной экономики Украинской ССР / Н.И. Лукинов, А.А. Сторожук, А.В. Крисальный и др. – К. : Урожай, 1987. – С. 406.
4. Изюмова Л.В. Повинности колхозного крестьянства на Европейском Севере России в конце 1930-х – 1950-е гг. : автореф. дис. на соиск. уч. степени канд. истор. наук : спец. 07.00.02 «Отечественная история». – Вологда, 2001. – 20 с.
5. Налоги в СССР (1917 – 1991 гг.) // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://history-of-taxes.narod.ru/5.html>.
6. Постанова Ради Міністрів УРСР від 1 вересня 1953 р. № 1796 «Про проведення сільськогосподарського податку по Українській РСР» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua/>.
7. Закон СРСР от 1 сентября 1953 г. «О снижении размеров разового сбора на колхозных рынках» // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://zakon.law7.ru/>.
8. КПРС в резолюциях і рішеннях з'їздів, конференцій і пленумів ЦК (1898 – 1971). – Т. 6 (1941 – 1954). – К. : Політвидав України, 1980. – 523 с.
9. Указ Президиума Верховного Совета СССР от 12 сентября 1957 г. «О подоходном налоге с колхозов» // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://zakon.law7.ru/>.
10. Экономическая жизнь СССР: Хроника событий и фактов : в 2 кн. – Кн. 2. – М. : Советская энциклопедия, 1967. – С. 528.
11. Указ Президиума Верховного Совета СССР 18 декабря 1958 г. «О подоходном налоге с колхозов» // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://zakon.law7.ru/>.

ЖЕРЕБКО М. А.,

аспірант

*(Науково-дослідний інститут
державного будівництва та місцевого
самоврядування Національної академії
правових наук України)*

УДК 340.12

ПСИХОЛОГІЧНІ КОМПОНЕНТИ ПРАВОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Статтю присвячено деяким аспектам правової психології та її психологічним компонентам. Розглянуто такі психологічні компоненти, як правові емоції, правові почуття, правове мислення, правові оцінки і ставлення, правові переконання, правові уявлення, правові установки, ціннісні орієнтації, правові навички та звички, правові настрої, правова совість, здогадки, прозріння, правовий інсайт, правовий мотив, правова воля.

Ключові слова: *правова психологія, психологічні компоненти.*

Стаття посвящена некоторым аспектам правовой психологии и ее психологическим компонентам. Рассмотрены такие психологические компоненты, как правовые эмоции, правовые чувства, правовое мышление, правовые оценки и отношение, правовые убеждения, правовые представления, правовые установки, ценностные ориентации, правовые навыки и привычки, правовые настроения, правовая совесть, предположения, прозрения, правовой инсайт, правовой мотив, правовая воля.

Ключевые слова: правовая психология, психологические компоненты.

Article is devoted to some aspects of legal psychology and its psychological component. It was considered such psychological components as legal emotions, legal sense, legal thinking, legal assessment and treatment, legal opinion, legal representation, legal settings, values, legal skills and habits, legal moods, legal conscience, conjectures, insight, legal insight, legal motive, legal will.

Key words: legal psychology, psychological component.

Вступ. У правовій психології право постає як фактор впорядкування особистих інтересів із суспільною необхідністю, іншими словами, як чинник соціальної регуляції індивідуальної поведінки.

Результатом психологічного впливу права стає формування образу права, тобто узагальненої, емоційно забарвленої форми відображення правової дійсності у вигляді комплексу уявлень про закони, методів їх проведення в життя.

Постановка завдання. Проблеми аналізу правової психології та її компонентів є надзвичайно важливими як для теорії права, так і для всіх наук, предметом вивчення яких є суспільні відносини й поведінка людей у суспільстві.

Результати дослідження. Сукупність певних знань про правові явища включає в себе й цілу систему оцінок, які знаходять вираження як у правових почуттях, настроях, установках та орієнтаціях, так і в оціночних судженнях і стереотипах мислення про справедливість і несправедливість, законність і незаконність, правомірність і неправомірність, в уявленнях про свободу й відповідальність особистості тощо.

М.І. Матузов та О.В. Малько стверджують, що правова психологія відповідає емпіричному рівню суспільної свідомості, що формується в результаті повсякденної практики як окремих людей, так і соціальних груп, виражається в окремих психологічних реакціях будь-якої людини або тієї чи іншої соціальної групи на державу, право, законодавство, інші юридичні феномени [1, с. 612]. Таким чином, політичні перетворення в державі, зміни в законодавстві та правовій системі знаходять безпосереднє відображення в почуттях, емоціях, переживаннях і настроях, які виникають у людей, формуючи їх правові думки й уявлення про право.

Правова психологія охоплює сукупність правових почуттів, ціннісних відносин, настроїв, бажань і переживань, характерних для особистості, всього суспільства в цілому чи конкретної соціальної групи (груп). Вона є найбільш безпосереднім відображенням життєвого ставлення членів суспільства, складових нації, різних груп і верств населення до права, держави, законодавства через певні психологічні реакції.

Для з'ясування специфіки правової психології необхідно з'ясувати її внутрішню структуру. Слід мати на увазі, що правова психологія, будучи явищем ідеальним, не підлягає механічному поділу на елементи. Вона представляє собою єдину, цілісну систему ідей, поглядів, оцінок, почуттів, які не лише взаємодіють, а й доповнюють одне одного. Правова психологія відноситься до числа явищ, структура яких не може бути розкрита в одній площині.

Сучасна психологічна наука, досліджуючи емоційну сферу людської свідомості, використовує вельми широку систему понять: *емоції, почуття, переживання, при-*

страсті, настрої, афекти тощо. Однак, як показує аналіз психологічної літератури, вживання цих понять і термінів не завжди характеризується достатньою науковою строгістю й точністю.

В.М. Сирих визначає правову психологію як сукупність правових оцінок, почуттів, емоцій, волі, які знаходять свій прояв в окремих громадян, соціальних групах і суспільстві в цілому у процесі їхньої предметно-практичної діяльності щодо тлумачення норм права та їхньої реалізації в конкретних правовідносинах [2, с. 134]. В.А. Чефранов, торкаючись цієї проблеми, зазначає, що окремий індивід не лише відчуває вплив соціального середовища, а й сам робить на нього вплив. «У цьому сенсі, – пише він, – кожна окрема особистість певною мірою впливає на формування громадських правових ідей і почуттів» [3].

С.О. Комаров і О.В. Малько вважають, що правова психологія виражає психічне ставлення людини до права і правових інститутів та включає такі елементи: а) суспільний інтерес; б) мотиви діяльності певних соціальних груп, що постають з їх місця у структурі суспільства; в) психологічний уклад, тобто звички, традиції, переконання; г) уявлення про право, вироблені під впливом їх психічного складу; д) почуття, емоції, настрої, пов'язані з правом; е) способи формування настроїв, почуттів, емоцій тощо [4, с. 295].

На думку А.П. Лискова, правова психологія включає в себе різносторонні явища. Це й пов'язані із правом звички, традиції, стійкість думок, ілюзії й забобони, які є найбільш консервативним елементом правової психології, які мають тенденцію до відставання від змінених умов життя, дійсних інтересів людей і практики правового регулювання. Це і правові почуття, емоції, надбудови, що виникають безпосередньо слідом за зміною в житті, – найбільш рухливий елемент правової психології, нарешті, це несистематизовані погляди, уявлення, ідеї тощо. Однак усі елементи правової психології мають спільне – вони пов'язані зі сприйняттям та оцінкою правових явищ і постають із потреб та інтересів різних соціальних груп, класів, суспільства [5]. Отже, правова психологія є сукупністю емоцій, почуттів і настанов щодо права, окремих правових явищ і процесів. Особливість правової психології визначається ще й тим, що вона формується під впливом інтуїції, психологічного афекту, збудження тощо [6, с. 149].

Більше 100 років у світовій юриспруденції триває дискусія про природу і функції правового почуття, його співвідношення із правом і законом, його значення для юридичної науки. Вони органічно синтезують не лише емоції, а й ідеї, знання (почуття права як такого, законності, юридичних прав та обов'язків [7, с. 19], відповідальності, справедливості, свободи, незалежності тощо). Цікавим є той факт, що для радянської правової традиції, наприклад, було характерним зневажливе ставлення до правового почуття [8, с. 203].

Так, у структурі правової психології вирізняють різні елементи: як сталі (правові стереотипи, традиції, звички) й динамічні (настрої, почуття, хвилювання), так і пізнавальні (правові емпіричні знання, уявлення) й емоційні (правові емоції, почуття, настрої).

Одним з основних психологічних компонентів правової психології є емоції. Емоції взагалі є однією з найважчих і найбільш неопрацьованих проблем психології. Емоції – реакції організму на подразнення. Ці реакції позначаються як низка рефлексів [9, с. 10]. Емоції – це переживання людиною свого особистого ставлення до дійсності, її реакції на вплив внутрішніх і зовнішніх подразників. Емоційне переживання – це суб'єктивне відображення об'єктивної реальності, його виникнення наперед визначене впливом на нервову систему людини об'єктивних явищ.

Виникнення й розвиток емоцій обумовлені впливом різноманітних чинників, таких як спосіб життя людини, особливості її діяльності, рівні інтелектуального розвитку, характер виховання, здатність переживати різні емоції. Емоції людини відображаються в різних емоційних станах [10, с. 70-74].

Емоційні переживання можуть бути класифіковані. Так, розрізняють позитивні й негативні емоції. Емоції відрізняються також за ступенем збудження чи заспокоєння. Правові емоції можуть володіти активним і пасивним характером, тобто активізувати поведінку людини або, навпаки, пригнічувати її активність.

Багаторазово повторені подібні емоційні реакції набувають більш-менш стійкого характеру, переростають у стійкі форми емоційного ставлення людини до дійсності. Існує розмаїття емоцій (емоційних переживань). Виникнення різних емоцій обумовлене не лише властивостями впливів, але й суб'єктивними особливостями самого індивіда, його індивідуально-психологічними особливостями, станом здоров'я, потребами, прагненнями, бажаннями тощо.

Поряд із терміном «емоції» у психології вживається також термін «почуття». Емоції й почуття в широкому значенні – це синоніми. У вузькому значенні емоції – це переживання, що виникають у певній, конкретній момент, у певній ситуації. Почуття виникають як результат узагальнення багатьох емоцій, пов'язаних із тим чи іншим об'єктом.

Співвідношення термінів «емоція» та «почуття» в літературі досить спірне. Одні психологи ототожнюють їх повністю, інші із застереженнями, треті різко розмежовують їх зміст, четверті розуміють «емоції» як узагальнюючий термін, а «почуття» – як їх складовий компонент.

Також виділяють настрої (стійкі переживання будь-яких емоцій), афекти (переживання, що вирізняються різко вираженою інтенсивністю й відносною короткочасністю), почуття (переживання, що характеризуються відносною стійкістю і виділяють ті чи інші явища, що мають стабільну мотиваційну значущість).

Правові почуття, емоції, настрої, переживання й повсякденні уявлення є змістом збірного поняття «правова психологія», що становить, на думку Л.І. Петражицького, ядро неофіційного права і впливає на ефективність дії позитивного або офіційного права, в якому зафіксована лише незначна частина правових приписів [11, с. 42-50]. Почуття і є такою формою емоційного ставлення, яке встановилося в людини щодо певного предмета або кола явищ.

Керуючись психологічною характеристикою, правове почуття можна визначити як таке, що викликає в суб'єкта права емоційну реакцію на чинне (ідеальне) право, обумовлене його юридичним та іншим життєвим досвідом, що відрізняється усвідомленістю, предметністю і включає оцінку правових явищ із точки зору їх значимості для задоволення біологічних та соціальних потреб людини. Правове почуття являє собою початковий етап у процесі правового мислення та є реакцією на правову дійсність.

Сьогодні загально визнаним є той факт, що правове почуття як елемент правової психології входить до структури правосвідомості, як і **правове мислення**. Мислення дозволяє виробляти знання про такі об'єкти, властивості й відношення правової дійсності, які не можуть бути безпосередньо сприйняті чуттєвим пізнанням. Думки й почуття взаємопов'язані: думка не виникає поза чуттєвих відчуттів – без них вона була б порожньою; щоправда, й неосмислені почуття самі по собі малоцікаві.

Правове мислення, у свою чергу, відчуває вплив емоційно обумовлених інтуїтивних факторів пізнання. Ступінь участі правової інтуїції визначається особливостями конкретного виду діяльності, проте провідну роль вона відіграє у процесі застосування правової норми до конкретного випадку. Інтуїцію і правове почуття можна розділити лише умовно, тому що ці два елементи правосвідомості мають спільну основу [12].

Почуття права є формою безпосереднього схоплення правової ситуації, а розуміння природи й самої сутності права означає розуміння права в цілому. Таку позицію обстоюють П.П. Баранов, К.Г. Вельський, Н.Л. Гранат, Т.В. Синюкова, В.П. Сальников, Н.Я. Соколов, А.П. Семітко.

Правові почуття, що розуміються як емоційне відношення людини до поведінки інших людей і своєї власної, до дій як окремих осіб, так і цілих організацій, які визна-

чені існуючими правовими нормами, завжди виникають щодо тих чи інших явищ самої об'єктивної дійсності та є емоційним відображенням цієї дійсності під кутом зору правових категорій. Правове почуття повністю розкривається лише в поєднанні зі знанням про право. Воля до права як визнання дієвості позитивного права припускає деякий рівень знання права [13].

Відрив знання про право від правового почуття призведе або до того, що знання про право повністю зведе нанівець правове почуття, й тоді почне складатися ситуація, коли люди будуть готові служити будь-якому режиму, так як вони не здатні збагнути сенс і призначення права у вільній правовій державі; або ж інша ситуація, коли виникне тип вічно незадоволених владою всезнайок, критиканів, демагогів, підбурювачів і терористів.

Розумові й емоційні процеси взаємопов'язані. Так, у сфері юридичного мислення існують феномени чуттєвої обумовленості суджень розуму, в яких виражається те, що й іменують «правовим почуттям» у широкому сенсі («дорефлексивне виявлення» юридичного змісту ситуації).

Важливими змішаними раціонально-емоційними формами правової психології є **правові оцінки і ставлення, правові переконання, правові уявлення**. Правова оцінка – це завжди порівняння, в результаті якого суб'єкт обирає те, що відповідає його потребам та інтересам, цінностям його свідомості. Вона формується в результаті співвіднесення знань із наявним досвідом, потребами, інтересами, цілями діяльності. Ставлення до правових явищ формується на основі знань про них і виражається в оціночних судженнях [14, с. 81-85]. Адже ці почуття є аналогом до морально-психологічної оцінки правової дійсності.

Крім правових почуттів і правових оцінок слід вказати про **правові уявлення** – це поняття, думки, установки, стереотипи, які дозволяють індивіду й соціальній групі оцінювати правову ситуацію і пристосовувати свою поведінку до існуючих правових норм. Вони виконують функцію зберігання, відтворення й поширення тієї частини соціального досвіду, яка покликана забезпечити стабільність і динаміку правової системи [15, с. 84-85].

Джерелами правових уявлень є правова інформація, пов'язана із чинним правом, правове минуле й майбутнє, осмислення власного правового досвіду. При цьому вельми велика роль власного життєвого досвіду, загальної культури, специфіки професії й оточення. Також слід обов'язково вказати на правові переконання, які охоплюють знання, суб'єктивну оцінку цих знань і визначають міру впевненості у справедливості власної оцінки соціально-правової дійсності.

Акумулює в собі правові знання, емоції, почуття, переконання та ставлення практичний (поведінковий) компонент, серцевиною якого є **правові установки**. Змістом практичного компоненту є вміння тлумачити й застосовувати закон, вміння адекватно, грамотно виражати свої думки, психологічні навички професійного правового спілкування тощо.

Правові установки ми розглядаємо як рівень правового почуття, він характеризується тим, що особистість приймає правові встановлення тієї соціальної групи, до якої себе відносить (конформізм із членами своєї групи, із правовими установками соціального ладу, його активна підтримка, ототожнення себе з особами і групами, включеними до нього). Установки – це ті орієнтири, різні думки й переконання, яких ми дотримуємося щодо тих чи інших правових явищ.

Окрім правових установок важливе регулятивне значення мають **ціннісні орієнтації** – стійка система установок, певним чином орієнтована на соціальні цінності, яка спрямовує поведінку людей щодо цих цінностей в умовах їх складної взаємодії. Домінуючі установки утворюють спрямованість особистості, визначають її життєву позицію й характеризують змістовну сторону ціннісних орієнтацій. Правова орієнтація безпосередньо формує внутрішній план, програму діяльності в юридично значимих ситуаціях.

Правові навички і звички акумулюють у собі правові знання і правові почуття у специфічному практичному аспекті. Правовими навичками постають вміння здійснювати зовнішні дії, яких вимагає правове спілкування, як затверджені стереотипні прийоми. Навички, в основному, звільняють свідомість індивіда від необхідності кожного разу спеціально обмірковувати спосіб регуляції таких дій і дозволяють йому зосередитися переважно на осмисленні їх загальних цілей, умов і засобів виконання, на контролі й оцінці їх результатів [16, с. 36].

Правові настрої накладають відбиток на всю поведінку людини. Правові настрої спонукають до правової діяльності чи бездіяльності, дотримання й поваги до правових приписів або до їх порушення. Правові настрої відрізняються від правових почуттів тим, що вони носять більш масовий і стійкий характер, проте проявляються слабше [7, с. 18]. Правові почуття ґрунтуються на реальних переживаннях особи як суб'єкта правових відносин і, відбиваючись в її свідомості, виражають певне ставлення до того, наскільки реально забезпечуються у процесі зазначених відносин права й свободи індивіда, наскільки послідовно дотримуються особою закріплені за нею юридичні обов'язки [17].

Також цікавою є думка Р.С. Байніязова, що одним із найважливіших елементів правової психології особистості та суспільстві є правова совість, інтуїтивне розуміння, прагнення справедливого («життєвого»), морального права [18, с. 16-21].

На нашу думку, правова совість постає як рівень правового почуття (розвинене правове почуття), перебуває у сфері підсвідомого людини, яка відрізняється від свідомої сфери нижчим рівнем психічної регуляції. Остання постає як «голос», який людина чує, незалежно від свого бажання. Вона виконує роль «фільтра» щодо елементарного правового почуття. Її вимоги частково біологічно успадковані й детерміновані, які склалися в даній культурі моральними нормами.

Почуття совісті у праві – це постійна спрямованість суб'єкта на наближення об'єктивного права, його іманентної відповідності вимогам трансцендентального, ідеального права.

Крім правової совісті, ірраціональними елементами є інтуїтивні правові **здогадки, прозріння, миттєвий правовий інсайт** [18, с. 16-21]. Буття останнього міститься у несвідомій сфері людської психіки, на підсвідомому рівні правової психології. Інсайт як психологічний феномен являє собою цілісне, системне розуміння сутності питання, коли складається комплексне бачення проблеми. Відомо, що правовий інсайт присутній у будь-якому аспекті юридичного буття [19, с. 23]. Більше того, він міститься у самому обґрунтуванні права як соціокультурної цінності, оскільки вимагає не лише дискурсивної, а й розумової та пізнавальної парадигми.

Наступним важливим психологічним елементом правової психології більшість авторів називають **правовий (юридичний) мотив**. Як зазначає О.А. Лукашева, мотив – найважливіший елемент суб'єктивного аспекту діяльності людини у правовій сфері. Правовий мотив є важливою якістю особистості, що стимулює її на здійснення відповідних дій юридичного характеру [20, с. 24], а сукупність мотивів дотримання права в кожній людини чи соціальної групи – правова мотивація. Правова мотивація, на відміну від правового мотиву, означає весь соціально-психологічний процес закріплення та стимулювання правової активності.

Правова воля є обов'язковим елементом правової психології. Вона припускає постійну націленість суб'єктів правотворчості та правозастосування на розроблення потрібних для суспільства законів, їхню практичну реалізацію. Вона гальмує «сповзання» правосвідомості до правового нігілізму та маргінальних настанов. Однак це стосується не негативної правової волі, а духовно-етичної, що має за мету створення гуманного, демократичного правопорядку. Наявність такої волі у структурі правосвідомості через правову психологію припускає здійснення суб'єктом цілеспрямовано і свідомо обраної форми юридичної поведінки [21, с. 97-98].

Варто звернути увагу, що жодне переживання, афект або потяг, жоден психічний акт взагалі не є правовими «самі по собі». Вони набувають «правового забарвлення» і стають правовими, лише будучи включеними до певної системи спілкування, до певного (зокрема, правового) контексту соціального життя. Окремому індивіду завжди протистоїть вже готова система категорій і понять суспільної свідомості, яка існує незалежно від кожного окремого індивіда (яка й робить його переживання, його почуття правовими).

Висновки. Поділ правової психології на структурні елементи не підлягає механічному поділу, оскільки вона представляє собою єдину, цілісну систему ідей, поглядів, оцінок, почуттів, які взаємодіють, доповнюють одне одного.

Правові емоції і правові почуття є основними психологічними компонентами правової психології. Також звертають на себе увагу такі психологічні компоненти правової психології, як правове мислення, правові оцінки і ставлення, правові переконання, правові уявлення, правові установки, ціннісні орієнтації, правові навички та звички, правові настрої, правова совість, здогадки, прозріння, правовий інсайт, правовий мотив, правова воля. Проте цей перелік у жодному разі не є вичерпним. Ці компоненти набувають серйозного значення у здійсненні вимог правових норм, відіграють велику роль у проведенні боротьби зі злочинністю, в запобіганні правопорушень, у зміцненні законності та правопорядку.

Різні елементи правової психології можуть як відігравати спонукальну роль у поведінці людей, так і гальмувати вплив на розвиток суспільних відносин. Так, наприклад, настрої, почуття, думки, широко поширені в масовій правовій свідомості, представляють важливу спонукальну силу в реалізації права, у правовому вихованні, у формуванні громадської думки з питань правопорядку й законності.

Значення неофіційного права у процесі правотворчості і втілення в життя вимог закону важко переоцінити. Тому одним із пріоритетних завдань держави, на наш погляд, є виховання розвиненого правового почуття.

Список використаних джерел:

1. Теория государства и права / под ред. Н.А. Матузова и А.В. Малько. – М. : Юристъ, 2004. – 776 с.
2. Сырых В.М. Введение в теорию образовательного права : учебник. – М. : Готика, 2002. – 340 с.
3. Чефранов В.А. Правовое сознание как специфическая разновидность правового отражения / В.А. Чефранов. – Х. : Харьков. юрид. ин-т, 1973. – 30 с.
4. Теория государства и права : учебник / под ред. С.А Комарова, А.В. Малько. – М. : Норма – Инфа-М, 2003. – 448 с.
5. Лысков А.П. Правовая психология и ее место в структуре правосознания : автореф. канд. дис. – М., 1963. – 17 с.
6. Теорія держави і права : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл / О.В. Петришин, С.П. Погребняк, В.С. Смородинський та ін. ; за ред. О.В. Петришина. – Х. : Право, 2014. – 368 с.
7. Соколов Н.Я. Профессиональное сознание юристов / Н.Я. Соколов. – М. : Наука, 1988. – 224 с.
8. Сабо И. Основы теории права / И. Сабо ; пер. с венгер. – М. : Прогресс, 1974. – 272 с.
9. Судомир О.К. Короткий курс судової психології та психопатології для працівників дізнання, слідства, суду / О.К. Судомир. – Х. ; К. : Медвидав, 1932. – 154 с.
10. Коновалова В.О., Шепітько В.Ю. Юридична психологія. Академічний курс : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – 424 с.
11. Петражицкий Л.И. Теория права и государства в связи с теорией нравственности : монография / Л.И. Петражицкий. – Т. 1. – Изд. 2-е, исправл. и доп. – СПб. : Екатеринбург. печат. дело, 1909. – 318 с.

12. Овчинников А.И. Правовое мышление : автореф. дис. на соиск. уч. степени докт. юрид. наук. – Краснодар, 2004. – 48 с. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.sudru.com/студенту/курсовые,-дипломные-работы-и-рефераты/472335-овчинников-а-и-правовое-мышление-автореферат-диссертации-на-соискание-ученой-степени-доктора-юридииче?start=0>. – Заголовок с экрана
13. Kriele M. Rechtsgefühl und legitimitat der Rechtsodnung II Das Sogenannte Rechtesgefühl I Hrsg. Von lampe E. -J. – Opladen, 1985. – S. 23–24.
14. Щегорцов В.А. Социология правосознания / В.А. Щегорцов. – М. : Мысль, 1981. – 174 с.
15. Шаповалов И.А. Некоторые теоретические аспекты формирования российского правосознания / И.А. Шаповалов // Государство и право. – 2005. – № 4. – С. 84–90.
16. Черкас М.Є. Функції правосвідомості в механізмі правового регулювання : дис. канд. юрид. наук / М.Є. Черкас. – Х. : Б. в., 2010. – 207 с.
17. Коробка В. М. Правовий та юридичний світогляди як специфічні типи світоглядів / В.М. Коробка // Вісник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого. Серія «Філософія, філософія права, політологія, соціологія» : зб. наук. праць. – Х. : Право, 2011. – № 8. – С. 241–242.
18. Байниязов Р.С. Правосознание: психологические аспекты / Р.С. Байниязов // Известия высших учебных заведений. Правоведение. – СПб, 1998. – № 3. – С. 16–21.
19. Аболин Л.М. Психологические механизмы эмоциональной устойчивости человека / Л.М. Аболин ; под ред. В.В. Давыдова. – Казань : Изд-во Казанс. гос. ун-та, 1987. – 262 с.
20. Лукашева Е.А. Мотивы и поведение человека в правовой сфере / Е.А. Лукашева // Советское государство и право. – 1972. – № 8. – С. 20–27.
21. Калиновський Ю.Ю. Структура правосвідомості: філософсько-правова рефлексія / Ю.Ю. Калиновський // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. – 2010. – № 5. – С. 92–100.

КИЦЯ О. С.,
студент магістратури
(Київський національний
університет імені Тараса Шевченка)

УДК 340.115

МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ДОСЛІДЖЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ АКТИВ СУДОВОГО ТЛУМАЧЕННЯ

У статті досліджується поняття «методологія», «методологія юридичної техніки» та «методологія дослідження юридичної техніки активів судового тлумачення». Визначаються та характеризуються методи дослідження юридичної техніки активів судового тлумачення.

Ключові слова: методологія, методи, принципи, юридична техніка активів судового тлумачення.

В статье исследуются понятия «методология», «методология юридической техники» и «методология исследования юридической техники актов судебного толкования». Определяются и характеризуются методы исследования юридической техники актов судебного толкования.

